

Sygn. akt II Ca 925/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Jerzy Dydo

SO Aleksandra Żurawska

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. B.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w K.**

o zapłatę 20.000 zł

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 3 października 2012 r., sygn. akt I C 833/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. II o tyle, że zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda odsetki ustawowe od kwoty 2.000 zł od dnia 18.09.2010r.;

II. oddala dalej idącą apelację powoda i w całości apelację strony pozwanej;

III. przyznaje adv. A. D. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Kłodzku kwotę 1.476 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym wraz z należnym podatkiem VAT.

Sygn.akt II Ca 925/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3.10.2012r Sąd Rejonowy w Kłodzku I Wydział Cywilny zasądził od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w K. na rzecz powoda A. B. 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Ponadto Sąd Rejonowy nie obciążył powoda kosztami procesu i przyznał koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7.970,40 zł adwokat A. D. tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. B. przy przyjęciu do Aresztu Śledczego w Ś. w dniu 9 września 2004 r. wskazał, że pali do 10 papierosów dziennie.

Powód A. B. w okresie od dnia 22 lutego 2005 r. do dnia 8 grudnia 2007 r. był osadzony w Zakładzie Karnym w K. i w tym czasie przebywał w celach, które nie spełniały w pełni wymogów metrażowych, tj. 3 m² na osobę.

Cele, w których przebywał powód były wyposażone w podstawowy sprzęt, tj. w celach znajdowały się szafki, stół, łóżka, lustro, miski, czajnik, grzałka, dostępna była zimna woda, a za zgodą dyrektora jednostki w celi mógł znajdować się odbiornik telewizyjny i urządzenia służące do podgrzewania wody. W celach, w których przebywał powód znajdował się murowany również kącik sanitarny. Cele były też sukcesywnie remontowane, były wymieniane okna, a usterki usuwano na bieżąco. Osadzeni posiadający środki finansowe mógł niektóre rzeczy zakupić w kantine zakładu karnego. Cele w Zakładzie Karnym w K. są celami dla osób nie używających wyrobów tytoniowych, a dla osób palących wyznacza się cele osobne. Z uwagi na panujące przeludnienie w zakładzie karnym, świetlice były przerobione na cele. W zakładzie pozostała jedynie jedna główna świetlica, z której powód mógł korzystać raz w miesiącu. Cele w okresie zimowym były ogrzewane, było w nich ciepło.

Powodowi, jak i innym osadzonym w Zakładzie Karnym w K. wydawano i wymieniano odzież, obuwie, materace oraz środki higieny osobistej. Ponadto bielizna osobista wymieniana była co tydzień, a bielizna pościelowa, co dwa tygodnie, przy czym osadzeni otrzymują proszek do prania, a w celach mieszkalnych posiadają miski oraz czajniki, w których mogą podgrzać wodę w celu wyprania bielizny. Obuwie wydawane jest na okres 12 miesięcy. Na prośbę wymieniano szczoteczkę do zębów. Codziennie jako pracujący mógł korzystać z ciepłej kąpieli.

W okresie, gdy powód przebywał w Zakładzie Karnym w K. na parterze budynku usytuowana była łaźnia z około dwudziestoma natryskami, bez wydzielonych kabin prysznicowych. W łaźni znajdowały się też dwie szatnie. W łaźni była ciepła woda. Osadzeni zatrudnieni – w tym powód mogli korzystać z łaźni częściej niż raz w tygodniu. Natomiast osoby nie pracujące korzystały z łaźni raz w tygodniu. Przed remontem, przeprowadzonym w 2007 r., łaźnia nosiła ślady zużycia, w łaźni była wilgoć, na ścianach grzyb, na podłodze znajdowały się stare kratki antypoślizgowe i drewniane podesty, które również były zniszczone. Zdarzało się, że z łaźni korzystała większa ilość osadzonych wówczas dwie osoby korzystały z jednego natrysku. Łaźnia była sprzątana regularnie.

Przebywając w Zakładzie Karnym w K. powód mógł korzystać z zajęć kulturalno – oświatowych oraz sportowych. Na terenie zakładu funkcjonowała siłownia i biblioteka, było również boisko do siatkówki, a osadzonym przysługiwała godzina spaceru dziennie.

W okresie od 11 sierpnia 2005 r. do 26 marca 2007 r. powód był zatrudniony w Gospodarstwie (...) przy Zakładzie Karnym w K., jako pracownik fizyczny przy obróbce metali - ślusarz. W 2007 r. powód pracował przy remoncie łaźni.

W dniu 11 marca 2007 r. powód wniósł prośbę do Dyrektora ZK K.o zatrudnienie go w dziale kwatermistrzowskim ze względu na wyższe wynagrodzenie niż uzyskiwane w Gospodarstwie (...). Wskazał, że w dziale kwatermistrzowskim wypłacana jest 13-ta pensja, a ponadto, iż z zawodu jest ślusarzem - spawaczem z praktyką. Od dnia 27 marca 2007 r. do 7 grudnia 2007 r. powód – zgodnie z jego wnioskiem zatrudniony był w (...) Zakładzie Karnym w K.. Powód został zatrudniony jako ślusarz, na 7/8 etatu jednakże wykonywał prace zarówno ślusarskie, jak i spawalnicze. Powód odbył szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowisku spawacz - ślusarz. W spawalni wykonywano prace w sposób ciągły, produkowano m. in. kraty, bramy, ogrodzenia. Na terenie tych zakładów pracy wentylacja była utrudniona, zatrudnieni osadzeni przy pracach ślusarskich mieli zapewnione okulary i maskę przy pracach spawalniczych.

Z uwagi na wykonywaną pracę w charakterze spawacza powód miał wielokrotnie naświetlone i zaprószone opryskami metalu oczy, wobec czego korzystał z konsultacji lekarskich, w tym lekarza okulisty. Zalecono mu stosowne leki, krople do oczu. W dniu 22 grudnia 2006 r. powód w związku z urazem prawego oka (powodowi wpadło ciało obce do oka

podczas szlifowania metalu) został przetransportowany na konsultacje lekarską do szpitala w P., gdzie udzielono mu pomocy i następnie przebywał na zwolnieniu lekarskim.

W dniu 10 października 2005 r. powód uległ wypadkowi. Wskutek osunięcia się blachy doszło u niego do rozcięcia prawego stawu kolanowego. Powód został przetransportowany do szpitala w K., gdzie udzielono mu pierwszej pomocy, m. in. założono szwy. Z tego względu powód przebywał na zwolnieniu lekarskim w okresie od dnia 10 października 2005 r. do 14 października 2005 r.

Zakład Karny w K. w okresie, w którym przebywał tam powód spełniał kryteria sanitarne wymagane dla zakładów tego typu, co zostało potwierdzone szeregiem kontroli przeprowadzanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w K..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo o zadośćuczynienie jest słuszne, co do zasady i opiera się na art.448 kc w związku z art.24 kc. Pozwany niemal przez cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w K. przebywał w przeludnionych celach, które nie spełniały wymogów metrażowych tj. nie zapewniały 3m² na osobę, co było niezgodne z przepisem art.110 § 2 kkw. Sąd Rejonowy zauważył, że Polska przyjęła na siebie zobowiązania przestrzegania praw człowieka i obywatela, wynikające z przepisów prawa międzynarodowego. Skoro dla Skarbu Państwa fakt ciągłego przebywania osadzonych w celach, gdzie nie były zachowane wymogi metrażowe stał się normą, a nie wyjątkiem, to – zdaniem Sądu Rejonowego naruszało to godność powoda. Ustalając wysokość zadośćuczynienia dla powoda z tytułu naruszenia jego godności w związku z brakiem zachowania wymogów metrażowych Sąd Rejonowy brał pod uwagę również inne okoliczności, a mianowicie, że powód jako osoba zatrudniona nie przebywał przez cały dzień i noc w celi oraz to, że nie potwierdziły się zarzuty powoda, co do niewłaściwego wyposażenia celi i innych warunków odbywania kary. Na podstawie przeprowadzonych dowodów Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do stwierdzenia naruszenia przez stronę pozwaną dóbr osobistych powoda w czasie wykonywania pracy. Sąd Rejonowy wziął pod uwagę, że sam powód podawał, że z zawodu jest ślusarzem - spawaczem z praktyką, a zatem nietrafne są zarzuty, że nie miał stosownych kwalifikacji do wykonywania pracy spawacza. Z książki zdrowia powoda i zeznań świadków R. S. i P. O. wynikało jednoznacznie, że strona pozwana nie naruszyła dóbr osobistych powoda w postaci zdrowia w związku z obrażeniami doznanyymi w czasie pracy, ponieważ pomoc medyczna świadczona była powodowi zarówno na miejscu jak i w szpitalu. Powód miał możliwość korzystania ze zwolnień lekarskich, których udzielał mu lekarz. Mając na względzie wyżej wymienione okoliczności Sąd Rejonowy uznał, że adekwatne do doznanej krzywdy powoda, będzie zadośćuczynienie w kwocie 2.000 zł. Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu na podstawie art. 102 kpc.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosły obie strony. Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo i zarzucił:

1/ naruszenie prawa materialnego:

- art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. przez niewłaściwe jego zastosowanie wyrażające się w uznaniu kwoty 2.000 zł za odpowiednią sumę zadośćuczynienia podczas gdy zakres doznanej przez powoda krzywdy uzasadniał przyznania zadośćuczynienia w znacznie wyższej wysokości,
- art. 481 § 1 i 2 k.c. przez brak zasądzenia odsetek od uwzględnionego roszczenia mimo zgłoszonego w tym zakresie żądania,

2/ naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku - tj. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i przyjęcie, że:

- wykonywanie przez powoda pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności łagodziło skutki osadzenia go w przeludnionej celi, gdy w takiej sytuacji nie miał on możliwości należyście po pracy wypocząć,

- bez znaczenia jest fakt przebywania powoda w celi z osobami palącymi, bo w 2004r. zgłosił on w Areszcie Śledczym w Ś., że pali 10 papierosów dziennie, w sytuacji gdy przebywając w Zakładzie Karnym, w K. powód papierosów już nie palił,
- powód z własnej woli nie brał udziału w zajęciach sportowych czy kulturalno - oświatowych, w sytuacji gdy w czasie przeprowadzania tych zajęć on pracował,
- nie ma bezprawności po stronie pozwanej w dopuszczeniu do kąpieli w łaźni w złych warunkach, bo w czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w K. przeprowadzono remont łaźni w sytuacji gdy remont był w 2007r., a powód przebywał tam od 22.02.2005r.,

W oparciu o powyższe podstawy wniósł o:

1/ zmianę zaskarżonego wyroku i podwyższenie zasądzonej od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty do 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od całej kwoty od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu,

2/ zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego,

3/ przyznanie działającemu z urzędu pełnomocnikowi powoda - adw, A. D. wynagrodzenia należnego za postępowanie apelacyjne wraz z podatkiem VAT.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda 2.000 zł i zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, przez przyjęcie, że pozwany naruszył godność powoda przez umieszczenie go w celi przeludnionej, co uzasadnia roszczenie odszkodowawcze powoda w oparciu o treść art. 448 kc w zw. z art. 24 kc,
2. naruszenie prawa materialnego przez nie zastosowanie do roszczenia powoda art. 5 kc, i tym samym uznanie, że powód zgłaszając roszczenie odszkodowawcze mimo oczywistej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, korzysta z ochrony.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o:

1. o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w części zasądzającej 2.000 złotych (**pkt. I** wyroku) oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu wg norm przepisanych z uwzględnieniem kosztów za I instancję wraz z kosztami zastępstwa procesowego lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja powódki jest uzasadniona tylko w niewielkim stopniu, co do zarzutu braku zasądzenia odsetek, natomiast apelacja strony pozwanej jest bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutów apelacji Sąd Okręgowy najpierw ustosunkuje się do apelacji strony pozwanej jako dalej idącej. Sąd Okręgowy rozpoznał już wcześniej w dniu 27.11.2012r apelację w sprawie sygn. akt II Ca 750/12, w której Skarb Państwa – Zakład Karny w K. był również stroną pozwaną, a stan faktyczny i zarzuty apelacji były podobne do tej w rozpoznanej obecnie sprawie. Wyrażana w uzasadnieniu wyroku z 27.11.2012r w sprawie II Ca 750/12 ocena zarzutów dokonana przez Sąd Okręgowy pozostaje aktualna również w przedmiotowej sprawie.

Nietrafne są zarzuty apelacji naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 448 kc w związku z art. 24 kc oraz art. 5 kc. W aktualnie obowiązującym stanie prawnym oczywiście nietrafny jest pogląd skarżącego jakoby

niedopuszczalnym było uznanie roszczenia powoda na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24 kc. Powołane w tym zakresie przez pozwanego orzecznictwo SN i SA nie jest już aktualne. W przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa za bezprawne działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej obowiązek naprawienia szkody obejmuje także szkodę niemajątkową, o której mowa w art. 448 kc. Odpowiedzialność Skarbu Państwa jest przy tym niezależna od winy. Pogląd ten jest ugruntowany obecnie w orzecznictwie SN i doktrynie. Znajduje również oparcie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd Rejonowy prawidłowo, co do zasady zastosował, więc prawo materialne tj. przepis art. 417 kc, art. 448 kc i art. 24 kc przyjmując te przepisy za podstawę prawną roszczenia powoda. Zgodzić się należy również z poglądem Sądu Najwyższego zawartym w uchwale składu 7sędziów SN z dnia 18.10.2012r. III CZP 25/11, według którego umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniej niż 3m² może stanowić wystarczającą przesłankę do stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych. Oczywiście nie oznacza to automatyzmu w przyznawaniu w takim przypadku zadośćuczynienia. Przy ocenie czy zadośćuczynienie jest uzasadnione należy wziąć pod uwagę przede wszystkim okres przebywania skazanego w przeludnionej celi, oraz wielkość powierzchni przypadającej na osadzonego.

Bezspornym w sprawie było, że powód przez niemal cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w K. przebywał w celach przeludnionych, przy czym powierzchnia celi, która mu przypadła znacznie odbiegała od wymogów 3m² na osobę. Intensywność naruszenia obowiązku zapewnienia powodowi właściwych warunków powierzchniowych w celach była duża. Zgodzić się, więc należy z oceną Sądu Rejonowego, że naruszało to godność osobistą pozwanego, a zatem powodowi, co do zasady przysługuje z tego tytułu zadośćuczynienie.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 5 kc.

Okoliczność, że powód znalazł się w zakładzie karnym za popełnione przestępstwa, które są oczywiście również niezgodne z zasadami współżycia społecznego nie może stanowić podstawy do oddalenia powództwa, ze względu na nadużycie prawa. Zachowanie odpowiednich zgodnych z prawami człowieka

warunków odbywania kary pozbawienia wolności, należy do obowiązków Państwa. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za naruszenie obowiązków w tym zakresie nie może być wyłączona tylko, dlatego, że osadzony popełniając przestępstwo również naruszył zasady współżycia społecznego. Przyjmując taką zasadę odpowiedzialność Skarbu Państwa w stosunku do skazanych w zakresie naprawienia szkody byłaby w ogóle wyłączona, a to oczywiście, co do zasady jest nie do przyjęcia.

Apelacja strony pozwanej jest, zatem bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutów apelacji powoda Sąd Okręgowy stwierdza, że trafny jest tylko jeden z tych zarzutów, a mianowicie zarzut naruszenia przepisu art. 481§ 1 i 2 kc przez brak zasądzenia odsetek od uwzględnionego roszczenia. Powód rzeczywiście w piśmie procesowym z dnia 6.10.2010r (k.54) zgłosił żądanie zasądzenia odsetek od chwili wniesienia pozwu. Odsetki ustawowe należą się powodowi na podstawie art. 481§ 1 i 6, ponieważ strona pozwana opóźniła się w spełnieniu świadczenia pieniężnego. W tym miejscu należy przypomnieć, że wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, a zatem odsetki należą się od chwili wezwania (art.455 kc w związku z art.448 kc). W rozpoznanej sprawie powodowi należą się odsetki ustawowe od daty doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu.

Nietrafne są zarzuty powoda wadliwych ustaleń podstawy faktycznej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe w szczególności dowodu z dokumentów i zeznań świadków wykazało, że poza przebywaniem pozwanego w przepelnionej celi strona pozwana nie narusza żadnych przepisów dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności. Nie można, zatem postawić stronie pozwanej skutecznego zarzutu bezprawności postępowania w zakresie warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności, poza nie spełnieniem wymogów normy powierzchniowej na osadzonego. Zarzut pozwanego, co do wadliwych ustaleń, Sądu Rejonowego jest, zatem niczym nie uzasadnioną polemiką z

prawidłowymi, znajdującymi oparcie w dowodach ustaleniach Sądu. Również nietrafne są zarzuty powoda, co do jego zatrudnienia jako spawacza oraz warunków pracy. Podkreślić należy, że powód sam podał, że ma kwalifikacje i praktykę spawacza i wykonywał tę pracę właściwie, co potwierdzili świadkowie. Przeniesienie powoda do pracy w dziale kwatermistrzowskim wynikało z inicjatywy samego powoda. Powód miał zapewnioną właściwą pomoc medyczną w związku z wypadkiem przy pracy. Poza tym powód, jeżeli uważał, że warunki pracy są nieodpowiednie, a zatrudnienie niezgodne z jego umiejętnościami i kwalifikacjami mógł z tej pracy zrezygnować. Należy również zauważyć, że zastrzeżenie do warunków odbywania kary i warunków zatrudnienia powód podniósł dopiero w postępowaniach sądowych. W czasie odbywania kary powód nie zgłosił żadnych zastrzeżeń.

Mając na względzie, że bezprawne działanie strony pozwanej ograniczone było wyłącznie do niezapewnienia powodowi powierzchni celi zgodnie z wymaganą normą, to przyznane przez Sąd Rejonowy zadośćuczynienie w kwocie 2.000 zł uznać należy za adekwatne do doznanej krzywdy. Z tych względów na podstawie art. 485 kpc i art. 486 § 1 kpc orzeczono jak w sentencji orzeczenia.